

és cölöplyukak mellett megfigyeltünk két műhelyszerű épületegyüttest, egy, a nyomvonalban hosszában húzódozó, feltehetően fa és föld szerkezetes, erődített árkot, melyet a fagerendák kiégetésével erősítettek meg. A telepen előkerült egy bolygatatlan, rönkkoporsóban eltemetett fiatal nő sírja is.

A település leletanyagában a jellegzetes felfényezett, korongolt edénytöredékek mellett feltűnő a kézimalmok és töredékeik nagyobb mennyisége, valamint a különféle salakanyagok jelenléte.

BALOGH CSILLA – TÜRK ATTILA

222. Kistelek határa

(Csongrád megye) Sza, A, Á

27/2 lelőhely (M5 4. lh.): 2003. szeptember 1. és október 18. között folytattunk megelőző feltárást az M5 autópálya Csongrád megyei szakasza nyomvonalának előzetes feltárása során. A feltárt terület nagysága: 6184 m². A lelőhely az autópálya nyomvonalához K felől csatlakozó felüljáró nyomvonalában található. Korábban az ide húzott 5 m széles és kb. 10 m hosszú kutatóárokban Vályi Katalin és dr. Horváth Ferenc a tiszai kultúra (?) egy objektumát tárta fel 1999-ben, de a terület mély fekvése miatt akkor az ásatást nem lehetett folytatni.

A 2003. évi feltárás során avar kori műhelytelep részlete került elő, a gypvasérc kitermelésére szolgáló gödrökkel, a telephez tartozó kutakkal, illetve szarmata kori körárkos-halmos temetőrészlet (két kirabolt sír); összesen 77 objektum.

27/71 lelőhely (M5 57. lh.): 2003. október 6. és december 3. között végeztük el 8851 m²-nyi területen az előzetes feltárást.

A lelőhelyen mindeddig 98 objektumot tártunk fel, amelyek egy része a szarmata korból származó, kb. fele részben körárkos-halmos temetkezés (33 sír), másik része Árpád-kori telepjelenség, főként árkok. A régészeti jelenségeket a nyomvonalban lehatároltuk, további terület feltárása nem indokolt. A megnyitott területen azonban a munka 2004-ben még folytatódik.

BENDE LÍVIA – LŐRINCZY GÁBOR

223. Kiszombor, Kiszombor-C lelőhely

(Csongrád megye) LT, Sza, H

2003. április 25. és május 30. között a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete és a Móra Ferenc Múzeum hitelesítő feltárást folytatott a területen, a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete és a Szegedi Biológiai Központ Genetikai Kutatóintézete által vezetett NKFP pályázat – a *Történeti Genetika a magyar ethnogenezis kutatásában* – keretében.

A lelőhely az óbébai út Ny-i oldalán Kiszombortól 1,5 km-re DNy-ra fekszik. Középpontjában egy 3 m magas kurgán áll. Móra Ferenc két ásatást végzett e lelőhelyen, először 1928. augusztus 21. és szeptem-

ber 20. között, amikor 31 honfoglalás kori sír tárt fel. Ezt követően – a Kiszombor-E temetővel párhuzamosan – 1930-ban további 2 sírt tárt fel. Móra főként a lelőhely D-i és Ny-i oldalán ásott, illetve rövid ideig az északin is.

Az újabb ásatás fő célja a lelőhely pontos feltérképezése mellett az volt, hogy a kurgán körüli honfoglalás kori temető esetleges további sírjait feltárja. A munka során a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal és az Ásatási Bizottság előírásának megfelelően a lelőhely közepén fekvő kurgán hossz tengelyei mentén 5 m széles tanúfalakat hagytunk a kurgánt körülölelő, mezőgazdasági művelés alatt álló kiemelkedésen. Jóllehet a felszínen számtalan, a mezőgazdasági művelés által megbolygatott csont, illetve leletanyag, továbbá több helyen a szántás barázdáiban a sárgás színű altalaj is megfigyelhető volt a kurgántól mindössze néhány méter távolságban, a tanúfalat egészen a kiemelkedés aljáig meghagytuk. A tanúfalak közötti területeket a K-i, D-i és Ny-i oldalon feltártuk, az É-i negyedet azonban érintetlenül hagytuk. Mivel a bolygatást nem szenvedő, művelés alól kivont halmot nem kívántuk feltárni, a fent nevezett módszerrel minden kétséget kizáróan tisztázni kívántuk – jelentősebb károkozás nélkül –, hogy a kurgán körüli kiemelkedés a kurgán része, vagy pedig a kurgánt egy természetes kiemelkedés tetejére építették. A feltárások során őskori jelenségek előkerülésével is számolnunk kellett.

Négy kutatóárokban és 3 szelvényben összesen 508,28 m² területet és 46 objektumot tártunk fel, s így a feltárt temetőrészek vizsgálatát a jövőben újabb kutatások kell, hogy kövessék. A kurgán előterébe eső szelvények területének felszíni megfigyelését és dokumentálását követően gépi és kézi humuszolás következett. Külön figyelmet fordítottunk arra, hogy a tanúfalból megállapítható-e az, hogy jelen esetben a megkutatott terület áll-e valamilyen relációban a kurgán tényleges, a mezőgazdasági művelés alól kivont területével. Ezek alapján egyértelműen eldönthető volt, hogy a kurgán előtere azért magasodik ki a környezetéből, mert egy olyan, korábban meglévő földtani képződményről (magaspartról) volt szó, amelyre később a kurgánt is emelték.

A feltárás során megnyitott három szelvény, valamint az előírt tanúfalak menti kutatóárkokból több korszak emlékei kerültek elő. A szelvényekben kelta, szarmata és honfoglalás kori sírok, illetve leletanyag hiányában pontosabban nem keltezhető telepobjektumok kerültek elő.

A Kiszombor-C lelőhelyen számos kelta La Tène B2-C1 korszakára keltezhető temetkezést sikerült feltárunk. A birituális temető előkerült sírjainak temetkezési szokásai, illetve mellékletei szkíta és kelta elemeket egyaránt tartalmaztak.

A honfoglalás kori temető Móra jegyzetei alapján a 10. század második felében indult és a 11. században is tovább folytatódott.